

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА
УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ МИНТАҚАВИЙ
МАРКАЗИ**

**“ЎРТА МАХСУС ВА ОЛИЙ ТАЪЛИМ
ТИЗИМИДА ФАОЛИЯТ КЎРСАТАЁТГАН
ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИНГ КАСБИЙ
КОМПЕТЕНТЛИГИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ”**

мавзусидаги илмий-амалий конференция

МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ

Бухоро – 2015 йил

использования в целях решения многообразных задач, возникающих в учебной, профессиональной, досуговой или иной деятельности.

КАСБ-ХУНАР КОЛЛЕЖЛАРИДА ФИЗИКА ФАНИНИ ЯНГИЧА ЎҚИТИШ

М.И Базарбасев, И.Ш. Саидназарова,
Тошкент тиббиёт академияси.

Сўнги 5 йил ичида таълим муассасаларида фаолиятни технологиялаштиришнинг назарий асосларини яратиш соҳасида Ўзбекистон Республикасида ҳам муайян ишлар амалга оширилди.

Касб-хунаар коллежларида амалга ошириладиган ўқув жараёни ўқувчиларни шахс сифатида шаклланиши, интеллектуал, ахлоқий жиҳатдан ривожланиши учун кулай таълим жиҳатини яратди. Мазкур муҳитда қарор топган муносабатлар ўқитувчи ва талаба ўртасида вужудга келадиган икки томонлама муносабатга асосланган педагогик мулоқотдир.

Физика фанини ўқитишда ҳам ўқувчиларни мустақил ишлашга, атрофдаги ҳодисаларни талқин этишда, физикавий билимларни қўллай олишга қаратмоғимиз лозим. Физикани ўқитишда айниқса гуруҳларга бўлиб, мустақил топшириқларни бажариш яхши натижаларга олиб келади. Ўқувчилар мустақил фикрлайди, ижодий ишлашга ҳаракат қилишади, паст билимли ўқувчилар ҳам "яхши" ўқувчилар қаторига интилади ва бу ҳолат гуруҳ кўрсаткичларини кўтарди.

Турли индивидуал, гуруҳий, жуфт бўлиб мустақил ишларни бажариш жараёнида ўқувчилар билими чуқурлашади, малакалар ҳосил бўлади-бу мақсадга мувофиқдир. Китоб билан мустақил ишлашни кўпроқ амалга ошириш керак, қўшимча адабиётлардан фойдаланишни йўлга қўямиз, кроссвордлар, викториналар тузишимиз. Дардан ташқари ишларга, экскурсияларга, турли тажрибалар ўтказишга, КВН ларга, кечалар ўтказишни йўлга қўйсақ янада яхши, чунки физика-бу табиатдаги содир бўладиган ҳодисаларни ўрганувчи фан бўлиб ва уни ўқувчилар келгусида қайси соҳани эгалламасин, физикавий билимларни пухта билса, етук инсон бўлиб етишади дея оламиз.

Физика дарслари ва унинг структураси фақат ўқитувчи ва ўқувчининг дарс жараёнида биргаликдаги фаолиятини, ташқи кўринишини акс эттириб қолмайди, балки ўқувчиларни самарали бўлган билиш фаолиятлари билан боғлиқ ички жараёнлар моҳияти билан ҳам боғланган бўлади.

Физика дарсини самарадорлиги – унинг серкирралиги, кенг қамровли мазмун ва шаклига кўра турли хилда намоён бўлиб, моҳиятига кўра дарснинг асосий мазмунини ўзлаштиришни ўз олдига қўйган мақсадга эришишга йўналтирилганлигига боғлиқ.

Илғор педагогик технологияларга асосланган физика дарсларининг кўринишлари ҳар хил бўлади. Дарсларга хос умумий жиҳат – ўқитувчининг ижодий ёндашуви дур.

Булардан ташқари кўйидаги дарс усуллари ҳам мавжуд: эркин ёзиш; семантик хусусиятлар таҳлили; бир-биридан сўраш; "Зиг-заг"; "Тўхтаб-тўхтаб" ўқиш; "Инсерт"; "Кубик". Бундай дарслар ўқувчиларда ўқиш, билим олишга бўлган қизиқишларни уйғотади, мустақил ижодий изланишларини ривожлантиради, мустақил равишда эркин фикрлашларини кучайтиради. Энг муҳими дарс бу ўқувчига ривожлантирувчи таълим беришдан иборат. Бундай дарсни замонавий дарс деб ҳисоблаш мумкин.

Замонавий дарсларда барча ўқувчи фаол қатнашади. Дарсни ўқувчиларнинг ўзлари олиб боради, ўрганади. Ўқитувчи дарс жараёнини, иштирокчиси, бошқарувчиси вазифасини бажаради. Дарс самараси ва натижасини ўқувчиларнинг ўзлари баҳолайдилар. Ўқитувчи эса назоратчи ва бошқарувчилик вазифасини бажаради. Дарс самараси, уни аниқ ва равшан ташкил этилишига боғлиқ. Дарс учун ажратилган вақтни 70 фоизини ўқувчи, 30 фоизини эса ўқитувчи эгаллаши керак. Ана шунга асосланиб, дарснинг боришида унинг қайси элементлари ўқитувчи томонидан, қайси бир элементларини ўқувчиларнинг ўзлари мустақил ҳолда бажаришлари аниқ кўрсатилади. Дарс ўқувчиларда мантиқий ва интуитив фикрлашни ривожлантиришга кўмаклашади. Натижада дарсда ўқувчининг мавжуд имкониятлари шаклланади. Бундай ўқувчи ўзидаги имкониятларини амалиётда қўллай бошлайди.

Физикани ўқитишда илғор педагогик технологиялардан фойдаланишнинг ўзига хос жиҳатлари мавжуд: а) методик жиҳатлари: ўқувчиларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олиш; ўқувчиларнинг билим даражаси; ўқувчиларнинг қизиқишлари; ўрганилган материални ўқувчига

мослиги; ўрганиладиган материалларни илмийлиги; материални замонавий ва тарихийлиги; ўрганилаётган материални ҳаётийлиги; б) экспериментга асосланган дарс: дарсни муаммони тажриба асосида бошлаш; берк қурилма билан амалга ошириладиган эксперимент дарс; физикавий характердаги: масала, лаборатория, кузатиш дарслари; в) назорат дарси: ўқувчилар билимларини назорат қилиш ва баҳолаш; таянч конспектидан фойдаланиш; қўшимча адабиётлардан фойдаланиш; умумлаштириш жадваллар асосида ўқитиш жараёнида алгоритм усулларида фойдаланиш; кузатишдан олинган натижаларни таҳлил қилиш; бундай дарсларда ўқитувчи: таълим ва тарбияни уйғунлаштиради, мустақил билим олишни ташкил этади, ижодий қобилиятларни ривожлантиради.

Эркин ҳолда ташкил этилган ижодий дарс, ўқувчи учун қизиқарли бўлиб, унга қувонч келтиради. Ўқитувчи томонидан қутилмаганда ўқувчига саволлар берилади. Бу саволлар нафақат физикага оид, балки, табиат, спорт, мусиқа, техника, атроф-муҳит, адабиётга тағишли бўлган саволлар ўқувчиларнинг фикрлаш қобилиятларини, ақлий қобилиятини, илмий қувватини, истеъдодини ривожлантиради. Бунинг учун қуйдагиларни тарбиялаш зарур: зукколик, фаҳм тезлиги, зехн ўткирлиги, билимни тез эгаллаш қобилияти, қўйилган муаммони тез англаш, эсда сақлаш, хотира. Натижада ўқувчилар ўзларини эркин ва мустақил ҳис этадилар.

Янги педагогик технологиялар: таълим мазмунининг илмий даражасини юқори бўлишини ҳамда уни амалда қўлланишини таъминлайди.

Демак, илғор педагогик технологиялар ўз ўрнида физиктаълим мазмунининг илмийлигини оширишга имкон яратди.

Илмийлик физик таълим мазмунини узвийлиги билан бевосита алоқадор ва самарадорликни оширишга асос бўлади.

EDUTAINMENT – ҲИИЛИ ҲҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Маджидов А.Ш., Эрметов Э.Я.,
Тошкент Тиббиёт Академияси.

Таълим жараёни самарадорлигини ошириш, таълим олувчиларнинг мустаҳкам назарий билим, фаолият, кўникма ва малакаларини шакллантириш, уларни касбий маҳоратга айланишини таъминлаш мақсадида ўқитиш жараёнида янги педагогик технологиядан фойдаланиш давр талаби ҳамда ижтимоий зарурият сифатида кун тартибига қўйилмоқда.

Янги педагогик технология назарияси гояларидан фойдаланиш асосида ташкил этилган таълим жараёни баркамол шахс ва малакали мутахассисни тарбиялаш борасидаги ижтимоий буюртманинг бажарилиш ҳолатининг сифат кўрсаткичига эга бўлишига олиб келади.

Меҳнат ва ўқиш билан бир қаторда ҳйин ҳам инсон фаолиятининг энг асосий турларидан биридир. Ҳқитишнинг ҳйинли технологияларини бугунги кунда “эдьютсймент” (инг.edutainment) деб аталади. Бу ҳйин ёрдамида ўқитиш маъносини беради.

Ҳйин структураси ўз ичига қуйидаги босқичларни олади:

- мақсадларни қўйиш;
- режалаштириш;
- мақсадни амалга ошириш;
- натижани таҳлил қилиш.

Ҳйинли фаолиятнинг мотивацияси энг ихтиёрлиги, танлаш имконияти ва мусобақа элементларининг борлиги, эҳтиёжларни қондириш, ўз-ўзини англаш ва ўзини сафарбар қилиш билан таъминланади.

Ҳйин структурасига қуйидаги жараёнлар киради:

- ҳйинчилар ўзларига олган роллар;
- бу ролларни амалга ошириш воситалар сифатидаги ҳйинли омиллар;
- предметларнинг ҳйинли қўлланилиши, яъни, ҳақиқий нарсаларни ҳйинли шартлари

билан алаштириш;

- Ҳйинчилар орасидаги реал муносабатлар;
- Сюжет (мазмун) - ҳйинда кўрсатилаётган ҳақиқий аҳвол;
- Кўпчилик ҳйинлар учун қуйидаги хусусиятлар хос бўлади:

- Фақатгина талабанинг хоҳиши билан амалга ошириладиган эркин ривожланувчи фаолият. Талаба фақат натижадан эмас, балки, ўша жараёндан завқ олади;

Ganjiyev F.F., Sattorova L. Ta'limni modernizatsiyalash sharoitida bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	139
Топалиев Қ.Б. “Авесто”да комил инсон тарбияси	140
Н.Саидова. Педагогика коллежлари ўқувчилари касбий тайёргарлигини шакллантириш муаммосининг назарий йўналишлари	141
Г.Н.Ибрагимова. Таълим жараёнини модернизациялашда касбий компетентлилик.....	143
Л.С. Элибаева. Ўқитувчи фаолиятида педагогик қобилият.....	145
З.Бердиева. Ўқитувчининг касбий маҳорати қирралари.....	147
Д.И.Маъмурова. Профессионализм в педагогическом деятельности педагога.....	148

II ШЎБА

Болтаев Т.Б. Электрон педагогика дастурий воситалари-касбий компетентликни ривожлантиришнинг муҳим омилли сифатида.....	150
Х.Ў.Юсупова. Хорижий тилларни ўқитишда нутқий компетентликнинг роли	153
Z.I.Namidova. Adabiyot fanini multimediyavi vositalari asosida o'qitish.....	155
Л. Комилова. Электрон каталог яратилишнинг ўзига хос хусусиятлари	156
М.М. Қодирова. Электрон ўқув модуллари – талабалар мустақил таълимини ташкил этишнинг муҳим воситаси.....	158
Murodova G.B. Informatika fanini o'qitishda o'qituvchining tutgan o'rni.....	160
Б.Р.Вафоев. Шахс жисмоний ривожланишида ахборот технологияларидан фойдаланиш масалалари... ..	161
Каурова S. THE ROLE OF MOTIVATION IN TEACHING WRITING	163
S.Yusupova. THE PRINCIPLE OF SAYING WHAT YOU MEAN AND MEANING WHAT YOU SAY.....	164
З. А. Абдрахманова. Роль информационно-коммуникативных технологий в развитии социально-творческой активности студенческой молодежи.....	166
Б.А.Абдукадиров. Понятие икт компетентность в сфере образования и повышении квалификации педагога.....	168
Б.Б.Бабажанов, С.М.Саматов. Таълим олувчиларни кичик гуруҳларга ажратиш хусусиятлари.....	170
Х.Х.Ражабова, Н.Х.Самижонова. Замонавий ахборот ва коммуникация технологиялари ёрдамида дарс самарадорлигини ошириш.....	172
Х.Ражабова, М.Ражабов. М. Юсупов. Инновацион педагогик технологияларнинг таълим самарадорлигини оширишдаги аҳамияти	174
Т.М.Умнаткулов, Х.Х.Ражабова. Таълим жараёнида инфокоммуникацион технологиялар.....	175
Х.Х.Ражабова, Д.Сотволдиев. Касбий малака ва кўникмаларни шакллантиришда инновацион таълим технологияларининг ўрни	177
Х.Ражабова, Тў.М.Шербоев. Таълим жараёнида ўқитиш самарадорлигини ошириш муаммолари.....	178
Д.М.Сотволдиев. Инглиз тилини ўқитишда замонавий педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларининг роли	179
Д.Сотволдиев.Современные педагогические требования к созданию интерактивных электронных образовательных ресурсов	180
С.Ю.Усманова. Компьютерная грамотность и информационная компетентность.....	181
М.И.Базарбаев,И.Ш.Саидпазарова. Касб-хунар коллежларида физика фанини янгилаш ўқитиш.....	183
Маджидов А.Ш., Эрматов Э.Я. Edutainment – ўйинли ўқитиш технологиялари.....	184
L.Idrisalieva, O.Nazirova. English language teaching and learning through information technologies	185
Sh.G'.Azimova. Pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligi mazmuni va unga qo'yiladigan talablar	187
ISRAILOVA O.F. Information and communication technologies of teaching english language	189
Ганиева У. “Инсерт” усулини инглиз тили дарсларида қўллаш	190
O.Z.Korabashev, M.X.Makhkamova, A.Yakubov. Innovative technologies of formingcreativity in the course of trainingto manage farming enterprise	191
Kuronova S.E. The important ways for improving reading skills	192
M.X.Hodjayeva, Z.N.Husenova. Ta'lim jarayonida “axborot makoni” tushunchasi	194
Sh.M.Rustamova. Axborot olish va undan foydalanish kompetentligi.....	195
Isakova Ch.Sh. The main tasks of teaching nature sciences	197
Baratboyeva G.R., Yakubova N.I. USE OF TECHNOLOGY IN LANGUAGE LEARNING	198
С.Мусинов, А.Абдукаримов. Особенности подготовки педагогов к использованию кейсовой технологии дистанционного обучения	200
Д.Б.Ботиров, Р.М.Юсупов. Информатика дарсларида ўқувчиларда универсал ўқув харакатларини шакллантириш	201